

Індексація пенсій у прикладах та деталях

22 лютого 2021 року Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову № 127 «Про додаткові заходи соціального захисту пенсіонерів у 2021 році», яка передбачає проведення індексації пенсій з 1 березня. Чимало пенсіонерів уже отримали збільшені виплати, але дехто так і не дочекався підвищення. “Кур’єр” розбирає цю гарячу тему в деталях.

Нагадаємо, що механізм проведення щорічного перерахунку пенсій визначено у Порядку проведення перерахунку пенсій відповідно до частини другої статті 42 Закону України «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування» (далі — Порядок 124), затвердженому Постановою Уряду «Питання проведення індексації пенсій у 2019 році» № 124 від 20.02.2019.

Зокрема, цей механізм передбачає проведення перерахунку раніше призначених пенсій шляхом збільшення показника середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески, і який враховується для обчислення пенсії (далі — показник середньої заробітної плати, з урахуванням якої обчислено пенсії).

Частиною другою статті 42 Закону України «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування» (далі — Закон 1058) передбачено здійснення щорічного перерахунку пенсій, так званої індексації, у зв’язку зі зростанням середньої заробітної плати, з якої сплачено страхові внески і яку враховують для обчислення розміру пенсії.

Розмір коефіцієнта збільшення показника середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески, та який враховується для обчислення пенсії, визначає щороку Кабінет Міністрів України у межах бюджету Пенсійного фонду України. Це визначено у пункті 4 Порядку 124.

Пунктом 1 постанови № 127 «Про додаткові заходи соціального захисту пенсіонерів у 2021 році» (далі — Постанова 127) встановлено, що 2021 року перерахунок пенсій згідно з Порядком 124 здійснюється із застосуванням коефіцієнта збільшення показника середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески і яка враховується для обчислення пенсії, у розмірі 1,11. Якщо розмір підвищення в результаті перерахунку пенсії, зазначеного в цьому пункті, не досягає 100 грн, встановлюється доплата до пенсії у сумі, що не вистачає до зазначеного розміру, яка враховується під час подальших перерахунків пенсії.

Перерахунку підлягають пенсії, обчислені:

- за Законом України «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування»;
- відповідно до статей 54 і 59 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (далі — Закон 796) у розмірі відшкодування фактичних збитків;
- пенсії по інвалідності військовослужбовцям строкової служби та членам їхніх сімей у зв’язку з втратою годувальника, обчислені за Законом України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» (далі — Закон 2262).

Водночас, якщо щомісячний розмір пенсійних виплат з урахуванням надбавок, підвищень, додаткових пенсій, цільової грошової допомоги, сум індексації, щомісячної компенсації у разі втрати годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи, інших доплат до пенсій, встановлених законодавством (окрім пенсій за особливі заслуги перед Україною), в осіб, які одержують пенсію, призначену відповідно до Закону України «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування» з урахуванням страхового стажу, передбаченого абзацом першим частини першої статті 28 зазначеного Закону (чоловіки — 35, жінки — 30 років), не досягає 2200 грн, таким особам надається доплата до пенсії в сумі, що не вистачає до зазначеного розміру. Цю доплату враховують під час подальших перерахунків пенсії.

Важливо!

На коефіцієнт 1,11 збільшується показник середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески і який враховувався для обчислення пенсії на 1 жовтня 2017 року, збільшений із 1 березня 2019 року на 1,17 та з 1 травня 2020-го на 1,11.

Показник у розмірі 5426,60 грн ($3764,40 \times 1,17 \times 1,11 \times 1,11$) застосовується для пенсій, обчислених:

за Законом 1058;

відповідно до статті 59 Закону 796 у розмірі відшкодування фактичних збитків військовослужбовцям, зокрема військовозобов'язаним, призваним на військові збори, які брали участь у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, інших ядерних аварій та випробувань, військових навчань із застосуванням ядерної зброї під час проходження військової служби (військових зборів) і внаслідок цього стали особами з інвалідністю, і пенсії у зв'язку з втратою годувальника за таких осіб;

за Законом 2262 для осіб з інвалідністю з-поміж військовослужбовців строкової служби та членам їхніх сімей у зв'язку з втратою годувальника.

Під час обчислення пенсій відповідно до статті 54 Закону 796 у розмірі відшкодування фактичних збитків, окрім військовослужбовців (військовозобов'язаних), і пенсії у зв'язку з втратою годувальника за таких осіб із числа осіб з інвалідністю — учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС враховується показник 1338,93 грн ($928,81 \text{ грн} \times 1,17 \times 1,11 \times 1,11$).

Варто нагадати

Розмір пенсії за Законом 1058 визначається з урахуванням індивідуальних показників особи, зокрема коефіцієнта страхового стажу і заробітку. Водночас застосовується величина оцінки одного року страхового стажу 1% (визначена статтею 25 цього Закону на дату здійснення перерахунку пенсій).

Розмір пенсії по інвалідності військовослужбовцям строкової служби визначається у відсотках (40–100% залежно від групи і причини інвалідності) від середнього заробітку з урахуванням індивідуального коефіцієнта заробітку особи.

Пенсії по інвалідності, що настала внаслідок каліцтва чи захворювання внаслідок Чорнобильської катастрофи, для осіб із числа учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС і пенсії у зв'язку з втратою годувальника із числа учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС обчислюються в розмірі відшкодування фактичних збитків (у відсотках) за формулою, визначеною в Порядку обчислення пенсій особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1210 (далі — Порядок 1210).

Розгляньмо приклади

ПРИКЛАД 1

Чоловік одержує пенсію за віком із 2015 року, має 40 років страхового стажу. Коефіцієнт заробітку, з урахуванням якого визначено розмір його пенсії, становить 2,81300.

Із березня 2019 року розмір пенсії було визначено із застосуванням середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески, обчисленої як середній показник за 2014, 2015 і 2016-й роки (3764,40 грн), збільшеної на 1,17 ($3764,40 \times 1,17 = 4404,35$), і величини оцінки одного року страхового стажу в розмірі 1%, з травня 2020 року розмір пенсії було визначено із застосуванням показника середньої заробітної плати, збільшеного на 1,11 ($3764,40 \times 1,17 \times 1,11 = 4888,83$) (коефіцієнт стажу — 0,40).

Розмір пенсії до 01.03.2021:

$3764,40 \text{ грн} \times 1,17 \times 1,11 \times 2,81300 \times 0,40 = 5500,91 \text{ грн}$

Доплата за п'ять років страхового стажу понад 35 років — 88,45 грн ($1769 \text{ грн} \times 5\%$).

Загальний розмір пенсії — 5589,36 грн.

Розмір пенсії з 01.03.2021:

$3764,40 \text{ грн} \times 1,17 \times 1,11 \times 1,11 \times 2,81300 \times 0,40 = 6106,01 \text{ грн}$

Доплата за п'ять років страхового стажу понад 35 років — 88,45 грн (1769 грн x 5%).

Загальний розмір пенсії — 6194,46 грн.

Унаслідок перерахунку з 1 березня розмір пенсії збільшиться на 605,10 грн.

ПРИКЛАД 2

Жінка набула право на пенсію за віком у квітні 2012 року, але після досягнення пенсійного віку продовжила працювати і звернулася за призначенням пенсії за віком у більш пізньому віці, у листопаді 2014 року. Має 37 років страхового стажу. Коефіцієнт заробітку, з урахуванням якого визначено розмір її пенсії, становить 1,72513.

Із березня 2019 року розмір пенсії визначено із застосуванням середньої заробітної плати 3764,40 грн, збільшеної на 1,17, і величини оцінки одного року страхового стажу в розмірі 1%, з травня 2020 року — із застосуванням показника середньої заробітної плати, збільшеного на 1,11 (коефіцієнт стажу — 0,37).

Розмір пенсії до 01.03.2021:

$3764,40 \text{ грн} \times 1,17 \times 1,11 \times 1,72513 \times 0,37 = 3120,53 \text{ грн}$.

Підвищення розміру пенсії в розмірі 15% за більш пізній вихід на пенсію — 468,08 грн (3120,53 грн x 15%).

Доплата за сім років страхового стажу понад 30 років — 123,83 грн (1769 грн x 7%).

Загальний розмір пенсії після перерахунку — 3712,44 грн.

Розмір пенсії з 01.03.2021:

$3764,40 \text{ грн} \times 1,17 \times 1,11 \times 1,11 \times 1,72513 \times 0,37 = 3463,79 \text{ грн}$.

Підвищення розміру пенсії в розмірі 15% за більш пізній вихід на пенсію — 519,57 грн (3463,79 грн x 15%).

Доплата за сім років страхового стажу понад 30 років — 123,83 грн (1769 грн x 7%).

Загальний розмір пенсії після перерахунку — 4107,19 грн.

В результаті перерахунку з 1 березня розмір пенсії збільшився на 394,75 грн.

ПРИКЛАД 3

Особа з інвалідністю II групи внаслідок захворювання, отриманого через роботу з ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС. Середньомісячний коефіцієнт зарплати, який враховано під час обчислення пенсії, — 8,96210. Пенсію призначено відповідно до Порядку 1210 у розмірі відшкодування фактичних збитків (70%). Застосовано показник середньої зарплати (доходу) у середньому на одну застраховану особу в цілому по Україні, з якої сплачено страхові внески, за 2006 рік — 928,81 грн.

Розмір пенсії до 01.03.2021:

$928,81 \text{ грн} \times 1,17 \times 1,11 \times 8,96210 \times 70\% = 7567,35 \text{ грн}$.

Розмір щомісячної додаткової пенсії за шкоду, заподіяну здоров'ю, — 379,60 грн.

Загальний розмір пенсії до перерахунку — 7946,95 грн.

Розмір пенсії з 01.03.2021:

$928,81 \text{ грн} \times 1,17 \times 1,11 \times 1,11 \times 8,96210 \times 70\% = 8399,76 \text{ грн}$.

Розмір щомісячної додаткової пенсії за шкоду, заподіяну здоров'ю, не змінюється — 379,60 грн.

Загальний розмір пенсії після перерахунку — 8779,36 грн.

Після перерахунку з 1 березня розмір пенсії збільшиться на 832,41 грн.

ПРИКЛАД 4

Особа з інвалідністю III групи внаслідок захворювання (каліцтва), отриманого під час проходження строкової військової служби. Коефіцієнт заробітку — 1,92412.

Розмір пенсії до 01.03.2021:

$3764,40 \text{ грн} \times 1,17 \times 1,11 \times 1,92412 \times 40\% = 3762,68 \text{ грн.}$

Розмір пенсії з 01.03.2021:

$3764,40 \text{ грн} \times 1,17 \times 1,11 \times 1,11 \times 1,92412 \times 40\% = 4176,57 \text{ грн.}$

Унаслідок перерахунку з 1 березня розмір пенсії збільшиться на 413,89 грн.

ПРИКЛАД 5

Жінка, 1950 року народження, одержує пенсію за віком із 2005 року, має 35 років страхового стажу. Коефіцієнт заробітку, з урахуванням якого визначено розмір її пенсії, — 0,78215.

Розмір пенсії до 01.03.2021:

$3764,40 \text{ грн} \times 1,17 \times 1,11 \times 0,78215 \times 0,35 = 1338,33 \text{ грн.}$

Оскільки жінка має більше ніж 30 років страхового стажу, а розмір її пенсії, обчислений за формулою відповідно до статті 27 Закону 1058, не досягає мінімального розміру, визначеного статтею 28 цього Закону, їй встановлено доплату до прожиткового мінімуму. Розмір такої доплати на березень 2021 року становить 430,67 грн (1769,00 – 1338,33).

Крім того, цій жінці як особі, яка досягла віку 65 років і має не менш ніж 30 років страхового стажу, та при цьому розмір її пенсії не досягав 40% мінімальної заробітної плати — 2400,00 грн (40% x 6000,00 грн, де 6000,00 грн — мінімальна заробітна плата на 01.01.2021), до пенсії було встановлено відповідну доплату, розмір якої на березень 2021 року становив 631,00 грн (2400,00 – 1769,00).

За 15 років страхового стажу понад 20 років встановлено доплату за понаднормовий стаж у розмірі 15% розміру пенсії за віком 1338,33 грн (200,75 грн).

Загальний розмір пенсії до перерахунку — 2600,75 грн.

Розмір пенсії після 01.03.2021:

$3764,40 \text{ грн} \times 1,17 \times 1,11 \times 1,11 \times 0,78215 \times 0,35 = 1485,55 \text{ грн.}$

Доплата до мінімального розміру пенсії за віком — 283,45 грн (1769,00 – 1485,55).

Доплата до 40% мінімальної заробітної плати — 631 грн (2400,00 – 1769,00).

Доплату за 15 років понаднормового страхового стажу встановлено в розмірі 15% розміру пенсії за віком 1485,55 грн (222,83 грн).

Загальний розмір пенсії із 01.03.2021 становить 2622,83 грн (2400,00 грн + 222,83 грн), тобто збільшився на 22,08 грн.

З огляду на те, що з 1 березня розмір пенсії цієї жінки збільшився менше як на 100 грн, до її пенсії встановлюється доплата в сумі, що не вистачає до зазначеного розміру, яка враховуватиметься під час подальших перерахунків пенсії.

Тобто з 1 березня розмір пенсії цієї жінки становитиме 2700,75 грн.

Перерахунок спецпенсій

Ці пенсії підлягають перерахунку в частині визначення розміру пенсії, обчисленої відповідно до Закону 1058.

Якщо розмір пенсії, обчислений відповідно до цього Закону, буде більшим за розмір пенсії, обчислений відповідно до спецзаконів, здійснюється автоматичне, без звернення особи, переведення на пенсію на умовах, передбачених Законом 1058, за матеріалами пенсійних справ.

Надалі такі особи в будь-який час можуть звернутися в органи Пенсійного фонду для переведення на пенсію/щомісячне довічне грошове утримання за нормами спецзаконів з установленням розміру пенсії/щомісячного довічного грошового утримання, одержуваного до автоматичного переведення. Переведення відбудеться з 1 числа місяця, наступного за місяцем, у якому надійшла відповідна заява.

Варто нагадати, що після перерахунку розмір пенсії не може перевищувати десять прожиткових мінімумів для непрацездатних осіб, що на цей час становить 17 690 грн.

Зверніть увагу!

Перерахунок проводиться автоматично й не потребує особистих звернень пенсіонерів. Виплату перерахованих пенсій буде забезпечено в березні 2021 року у визначену для кожного пенсіонера дату.